
Les trobairitz: poetesses de fa 9 segles

Autor:

Data de publicació: 25-02-2019

Les trobairitz: poetesses que van reivindicar el paper de la dona de fa 9 segles Van existir i fins i tot van fer versos que en molts casos superaven en qualitat als dels homes i la temàtica va arribar a tractar sobre la llibertat de la dona, especialment pel que fa a l'expressió de l'amor. Ho van fer fa més de 9 segles.

Un cas més del tractament masculista en la història i en la literatura. Els llibres de text sempre van destacar als trobadors i ens van fer construir una imatge d'home trobador, però a l'edat mitjana també hi va haver trobadores, les trobairitz, personatges que van resultar indispensables per a comprendre la literatura medieval, però que van desaparèixer en la major part d'estudis.

Van existir i fins i tot van fer versos que en molts casos superaven en qualitat als dels homes i la temàtica va arribar a tractar sobre la llibertat de la dona, especialment pel que fa a l'expressió de l'amor. Ho van fer fa més de 9 segles.

En general, les trobairitz eren d'origen noble i eren dones casades amb nobles de l'àmbit provençal. Va haver-hi en el sud de França, nord d'Itàlia, però també en zones d'Espanya com Catalunya o Navarra. La principal novetat que aporten és que per primera vegada la dona reclamaria l'afecte de l'estimat, es declarava a l'home, cosa que era molt transgressor per l'època.

Pocs noms de les trobairitz han arribat fins als nostres dies, a poc a poc s'està fent un treball per recopilar documents i aprofundir en les seves figures, coneixem a una de les trobairitz més destacada: la Comtessa de Dia o Beatriz de Dia.

Comtessa de Dia

S'entén que es deia Beatriz de Dia, encara que la seva identitat és confusa, però sí que era filla del comte Isoard II de Dia, nascuda a 1140. Hauria estat esposa del comte de Viennois, Guillem de Poitiers, tot i que va estimar al trobador Rimbaud d'Orange, al qual li va dedicar diversos poemes. En canvi, hi ha altres teories que la criden Isoarda i es va casar amb Raimon d'Agoud.

Es conserven quatre composicions en occità, entre elles A chantar m'er de so q'ieu non volria, única cançó trobadoresca la música es conserva intacta composta per una dona. En l'època, els poemes es solien acompanyar per música de flauta.

Aquelles cançons trencaven amb l'actitud d'una dona passiva, parlaven d'una dona audaç, que podia prendre la iniciativa en l'amor, que podia expressar els seus desitjos i fins i tot parlar de l'amor prohibit, adúlter, passional i captivador, una cosa molt avançat als temps.

No obstant això, el cas d'aquestes cançons sobre la llibertat de l'amor femení eren excepcions, ja que la majoria d'aquestes trobairitz van encarnar l'ideal de "senyora". Això sí, en la societat occitana d'aquells segles se sap que la dona tenia un paper més avançat que en altres regions europees, ja que en partir els homes cap a les Croades, el control i administració de les terres i propietats va recaure en molts casos en les dones.

Desconeixement de l'obra de les trobairitz

L'obra de les trobairitz està marcada pel seu desconeixement, tant que ni els experts es posen d'acord en dir quines obres se'ls poden atribuir. Segons les fonts, es conserven entre 23 i 46 cançons. La majoria d'elles formen part d'intercanvis epistolars que posteriorment van passar a manuscrits de manera que no se sap amb exactitud quines corresponien a l'home i quins a la dona d'aquest intercanvi.

A més de la Comtessa de Dia, altres trobairitz són Azalais de Porcairagues o Maria de França, però hi ha un altre cas

força especial.

Bierisi de Romans, la trobairitz que estimava una altra dona

No semblen existir dubtes pel que fa a l'atribució d'un d'aquests poemes a Bierisi de Romans. En la cançó Na Maria Bierisi o Beatriz expressa el seu amor per una altra dona anomenada Maria, però a més ho fa usant el tòpic de l'amor cortès en termes d'admiració i desig físic. Precisament, per tractar-se d'amor cortès, hi ha experts que assenyalen que no es tracta d'una expressió lèsbica, sinó que és una simple expressió d'afecte que s'eleva literàriament. Lògicament, és difícil demostrar-ho.

La fugacitat de les trobairitz

Els experts en història de la literatura coincideixen a assenyalar que el fenomen de les trobairitz va durar molt poc, tot just un segle. Van ser un petit grup de poetesses que componien i cantaven els seus poemes, sobretot entre l'amor, el desig i l'anhel.

Un cas anterior: la princesa Wallada

Però abans de les trobairitz fins i tot hi ha catalogat el cas d'una altra dona que en al-Andalus va cantar la seva passió en forma de versos, la princesa Wallada, filla d'un dels últims califes que va viure al segle X. Va escriure sobre els seus amorius amb el poeta Ibn Zaydun, i a les seves paraules no els hi manca cap mica de força.